

Avväpna de röksugna läkarna!

■ Adolf Lichtenstein bör inte längre ostraffat få hänga på framträdande plats i Svenska Läkaresällskapets hus. Yngve Hofvander, hans sentida pediatrika professorskollega, vill ge honom en mer undanskymd placering (Läkartidningen 12/2007, sidan 964). Lichtenstein håller nämligen en cigarr i vänsterhanden. (Med den högra trevar han i läkarrockens ficka efter en tändsticksask, eller möjligen stetoskopet.)

Konstnären Bo Beskow målade porträttet 1934 – till modellens femtioårsdag – dvs långt innan rökningens faror uppdagades. Men det väger lätt. Cigarren i kombination med den vita rocken tyder ju på att han »säkert bjuder på unken cigarrdoft till stora och små«.

Själv var jag i barndomen patient hos Lichtenstein, som hade god hand med oroliga barn. Jag minns akvariefiskarna i mottagningen på Grev Turegatan, men har inget minne av cigarrer eller unken doft. Kanske var han mer ohämmad på Kronprinsessan Lovisas vårdanstalt för sjuka barn – porträttet är kanske förfärdigat där.

Händer är knepiga att måla, och porträttmålare vill gärna att fingrarna inte ska vara sysslolösa. Bo Beskow tyckte uppenbarligen att rökning är en lämplig handasyssla. På en annan framträdande

»Enköpingsdoktorn» Ernst Westerlund. (Målning av Wilhelm Smith 1924.)

plats, utanför Läkaresällskapets aula, hänger hans porträtt av Hilding Bergstrand, berömd patolog och KI-rektor och med en cigarett i handen.

På ett av Beskows mest kända porträtt håller författaren och nobelpristagaren John Steinbeck fram en cigarett mot betraktaren, nästan som om han ville bjuda på ett bloss.

Snett emot Bergstrand sitter ytterligare en framstående läkare, som också

rätteligen borde förvisas till en undan-gömd plats. Invärtesmedicinaren Hilding Berglund inleder ju i frestelse med en fet cigarr (målad av Fritiof Schöldt 1952).

Några av de inbitna rökarna är lyckligtvis redan undanställda i Läkaresällskapets tavelförråd. Åtminstone en av dem borde dock av personhistoriska skäl befordras till en väl synlig plats i huset, nämligen Sveriges på sin tid mest kände läkare, den märklige »Enköpingsdoktorn» Ernst Westerlund i oklanderlig vit rock (målad av Wilhelm Smith 1924). Men dessvärre är han beväpnad med en imponerande cigarr, som han med bister min riktat som en revolver mot en patient utanför bilden.

Det finns faktiskt ett sätt att rädda ansiktet på de avbildade rökarna. När den framstående industrimannen och diplomaten Herman Lagercrantz engagerades i Frälsningsarmén lät han resolut måla över cigarren på sitt porträtt.

Mitt förslag är alltså att man med några välriktade penseldrag avväpnar Lichtenstein och Läkaresällskapets övriga röksugna läkare.

Fredrik von Feilitzen
icke rökare, ledamot
av Svenska Läkaresällskapet
feilitzen@telia.com

Förfalskade läkemedel – ett dolt problem i sjukvården?

■ Förfalskade läkemedel är ett internationellt problem, som drabbar utvecklingsländer värst. Men allt fler sådana läkemedel dyker upp även i Europa, där redan 2005 en halv miljon förpackningar beslagtogs. Det lagliga distributionssystemet för läkemedel i Sverige är idag säkert. Förfalskade läkemedel förs däremot in av turister och via olaga Internetförsäljning; WHO uppskattar att 50 procent av all sådan försäljning utgörs av förfalskningar. Den svenska tullen gjorde år 2006 1 200 beslag av insmugglade läkemedel, en ökning med 70 procent sedan året innan. Majoriteten av smuggelgodset undgår nog ändå beslag.

Distributörer, Läkemedelsverket, Apoteket AB, patientorganisationer och Läkemedelsindustriföreningen har engagerat sig i arbetet mot förfalskade läkemedel, men sjukvården har förhållit sig passiv. Kanske beror det på att pro-

blemet uppfattas som ett problem för fattiga länder eller blott som ett intäktsbortfall för de för sina vinster kritiserade läkemedelsföretagen.

Förfalskade läkemedel har varierande svagheter. Förutom att vara tillverkade utan all kvalitetskontroll – till exempel i cementblandare med tillsats av golvpolish för rätt finish – kan de sakna aktiv substans, innehålla fel halt eller innehålla fel substans. Marknaden behärskas av samma slags kriminella gäng som handlar med narkotika, prostitution och människosmuggling.

Förfalskade läkemedel kan vara skillnaden mellan liv och död och kan dessutom få patienter som redan genom andra larmrapporter tappat förtroendet för läkemedel att sluta ta dem eller bli mindre följksamma. Alla typer av läkemedel förfalskas, till exempel blodtrycksmedel, antibiotika, antivirala medel (Tamiflu innehållande laktos och C-

vitamin) vid sidan av bantningsmedel och medel mot erektil dysfunktion.

Ansträngningar görs för att öka resurserna till tull och polis, säkra tunga transporter och utveckla säkra och spårbara förpackningar. Men det är i sjukvården som de drabbade hamnar. Vid utebliven effekt eller vid biverkningar bör därför sjukvårdspersonal ställa frågan till patienten var vederbörande införskaffat sina läkemedel. Har detta skett till exempel via illegal Internet-handel eller på en gata i Bangkok bör Läkemedelsverkets olagagrupp kontaktas och patienten förmås bidra med prov för analys. Ingen patient i Sverige har drabbats av förfalskade läkemedel – eller har fallen inte upptäckts? Sjukvården måste kunna svara på den frågan.

Anders Cronlund
utbildningschef, Läkemedelsakademien
anders.cronlund@lakemedelsakademien.se